

www.vulkani.rs
office@vulkani.rs

Naziv originala:
Jennifer Saint
ARIADNE

Copyright © 2021 Jennifer Saint

First published in 2021 by Wildfire, an imprint of Headline Publishing Group

Translation Copyright © 2022 za srpsko izdanje Vulkan izdavaštvo

ISBN 978-86-10-04490-4

Ova knjiga štampana je na prirodnom recikliranom papiru od drveća koje raste u održivim šumama. Proces proizvodnje u potpunosti je u skladu sa svim važećim propisima Ministarstva životne sredine i prostornog planiranja Republike Srbije.

DŽENIFER
SEJNT
ARIJADNA

Prevela Ana Anastasijević

VULKAN
IZDAVAŠTVO

Beograd, 2022.

Tedu i Džozefu.
Nadam se da znate da vaši snovi stvarno mogu da se ostvare.

*I dok do Atine tvoj brzi brod leti;
Reci mnoštvu u čudu šta učini.
Kog si mešanca boga pokorio,
Zver i Čoveka kako jednim udarom ubi.
Opiši lavirint i kako, poučen mnome,
Uteče i slobodu nađe iz lavirinta.*

*Arijadnino pismo Tezeju, iz Ovidijevih
Pisama legendarnih ljubavnica*

Prolog

Dozvolite da vam ispričam priču o pravednom čoveku.

U ovoj priči pravednik je kritski kralj Minoj, koji je s velikom vojskom krenuo na Atinu, da osveti smrt svog sina Androgeja. Vrli je sportista odneo sve pobjede na Panatinejskim igrama, ali ga je razjareni bik rastrgao na komade na usamljenom atinskom brdu. Minoj je Atinu krivio za gubitak svog slavom ovenčanog sina i žudeo je za krvavom osvetom što mladića nisu zaštitili od divlje zveri.

Krenuvši da sruči gnev na Atinjane, Minoj je zastao da uništi kraljevstvo Megaru, kao dokaz svoje sile. Nis, kralj Megare, beše nadaleko poznat po svojoj nepobedivosti, ali njegova slava ipak ne beše dostojna moćnog Minoja, koji mu odseče grimizni pramen kose, u kom beše sva njegova besmrtna moć. Lišen okrvavljenog tog uvojka, nesrećni čovek pade od ruke osvajača Minoja.

Kako je znao da Nisu treba odseći kosu? Minoj mi je razdragano pričao kako se kraljeva ćerka, prelepa princeza Skila, divlje i beznađežno zaljubila u njega, i dok mu je u prijemčivo uho šaputala slatka obećanja da će se zarad njegove ljubavi rado odreći i doma i porodice, izlanula je i tajnu propasti svog oca.

Naravno, Minoj je s pravom bio zgrožen ništavnošću njene privrženosti ocu i, kada je pod njegovom krvavom sekirom palo kraljevstvo, privezao je zaljublenu devojkicu za krmu svoje barke i pobožno je povukao u vodeni grob, uprkos naricanju kojim je oplakivala svoje nežno poverenje u ljubav.

Dženifer Sejnt

Izdade oca i kraljevstvo, reče mi, još blistajući zanosom pobeđe po povratku iz poražene Atine. A i kakvu bi vajdu moj otac, kralj Minoj sa Krita, ikada mogao da ima od neverne kćeri?

Prvi deo

1

Ja sam Arijadna, kritska princeza, iako nas moja priča vodi daleko od stenovitih obala mog doma. Moj otac Minoj voleo je da mi priča o tome kako mu je besprekorno moralno držanje donelo Megaru, podaništvo Atine i priliku da bude blistav primer nepogrešivog rasuđivanja.

Pričalo se da je u trenutku utapanja Skila postala morska ptica. Daleko od toga da je time izbegla okrutnu sudbinu, jer se orao grimiznog odsjaja, u večitom osvetničkom obrušavanju, odmah bacio u poteru za njom. S lakoćom poverovah u istinitost predanja, jer bogovi ipak uživaju u produženim patnjama.

Ali kad pomislim na Skilu, zamišljam budalastu i previše od ljudskog roda devojk, kako jedva hvata dah u penušavim talasima na uzburkanom tragu očevog čamca. Vidim kako je u uzavrelu vodu ne vuku samo gvozdeni lanci kojima je moj otac okova, već i strašna spoznaja da je sve što joj beše poznato žrtvovala za ljubav, neopipljivu i prolaznu kao duga što se leska u kapima koje pršte dok moj otac ponosno plivi pod zlatnim suncem.

Krvavi pir mog oca nije okončan Skilom ili Nisom, znam. Atini je nametnuo strašnu cenu za mir. Zevs, svemoćni i svirepi vladar bogova, uživao je u snazi smrtnika i svom je miljeniku Minoju dao blagodet strašne kuge, koja je prohujala Atinom u vihoru bolesti, patnje, smrti i tuge. Mora biti da su jauci parali nebesa dok su majke gledale kako im se deca razbolevaju i umiru pred očima, ratnici se teturali bojnim poljem i moćnim gradom, koji je, otkrivši da su mu, kao i svim gradovima, potpora samo slaba ljudska telesa, počeo da tone pod nagomilanim

žrtvama kuge koju je doneo moj otac. Nisu imali izbora sem da pristanu na njegove zahteve.

Ni blago ni moć nije Minoj tražio od Atine, već danak – sedam je atinskih mladića i sedam atinskih devojaka svake godine preko talasa dovođeno na Krit, da nakratko zasite apetit strahote, koja je, iako je pretila da je uništi sramotom, moju porodicu uzdigla u legendu. Od rike tog stvorenja podrhtavao je pod i tresli se zidovi naše palate kako se bližilo vreme njegovog godišnjeg obroka, uprkos tome što je sahranjeno duboko pod zemljom, u srcu mračnog lavirinta, tako vrtoglavog da niko ko je u njega ušao nikada nije uspeo da pronađe put i vrati se na dnevnu svetlost.

Lavirint čiji je ključ bio u mojoj ruci.

Lavirint u kom beše i Minojevo najveće poniženje i njegovo najveće preimućstvo.

Moj brat Minotaur.

Dok bejah dete, opčinjavali su me zavijuci palate u Knososu. Lutala bih zbunjajućim mnoštvom prostorija, klizila dlanom po glatkim crvenim zidovima, lebdeći kroz vijugave prolaze. Prstima sam pratila obrise labrisa – dvoglave sekire urezane u kamen za kamenom. Kasnije sam saznala da je za Minoja labris simbol Zevsove moći kojom se priziva oluja – ubedljiv prikaz dominacije. Meni je, dok sam trčala kroz lavirint svog doma, izgledao kao leptir, kog bih zamišljala dok sam iz tamne čaure unutrašnjosti palate izlazila u veličanstveno prostranstvo suncem obasjanog dvorišta. U centru je blistao ogroman uglačan krug i tu sam provodila najsrećnije sate svoje mladosti. U vrtoglavom plesu, tkala sam laganim skokovima nevidljivu tapiseriju po plesnom podijumu: u drvetu isklesanom čudesnom vrhunskom podvigu čuvenog zanatlije Dedala, iako, naravno, to nije njegovo najpoznatije delo.

Gledala sam ga kako gradi podijum za ples; devojački željna, lebдела sam nad njim, nestrpljiva da bude što pre gotovo i ne ceneći što mogu na delu da posmatram pronalazača čija će slava odjeknuti celom Grčkom. Možda čak i do kraja sveta, iako sam o njemu malo znala – zaista, malo sam znala o tome šta se nalazi iza zidova naše palate. Iako je od tada prošlo i više od deset godina, kada se setim Dedala, vidim mladog

čoveka punog energije i stvaralačke vatre. Dok sam ga posmatrala kako radi, pričao mi je kako je svoj zanat izučio putujući od mesta do mesta, sve dok njegova izuzetna veština nije zapala za oko mom ocu, koji se potrudio da mu se isplati da ostane na jednom mestu. Činilo mi se da je Dedal svuda, i držala sam se za svaku njegovu reč kada je opisivao egipatske užarene peščane pustinje i neverovatno daleka kraljevstva Iliriju i Nubiju. Mogla sam da posmatram kako brodovi isplivljavaju s kritskih obala, njihovi jarboli i jedra napravljeni pod Dedalovim vičnim nadzorom, ali nisam mogla ništa više no samo da zamišljam kakav li je osećaj da se na jednom od njih plovi preko okeana i oseća škripa daske pod nogama, dok talasi šište i lome se o njegove bokove.

Naša je palata bila puna Dedalovih kreacija. Statue koje je isklesao činile su se tako pune života da su lancima bile vezane duž zidova kako ne bi svojom voljom otišle. Njegovi izuzetni vitki zlatni lanci sijali su oko vrata i zglobova moje majke. Jednog dana mi je, primetivši da ga željno gledam, poklonio svoj mali zlatni privezak – dve pčele upletene oko saća. Na sunčevoj svetlosti je blistao tako bogato i sjajno da sam mislila da će se na vrućini iz njega istopiti i kliznuti male kapi meda.

„Za tebe, Arijadna.“ Uvek mi je govorio ozbiljno, što mi se dopadalo.

Nisam se osećala kao dosadno dete, ćerka koja nikada neće komandovati flotom brodova ili osvojiti kraljevstvo, pa je Minoju od male koristiti ili interesa. Da li se Dedal sa mnom samo šalio – to nisam znala, jer sam se uvek osećala kao da smo u razgovoru jednaki.

Uzela sam privezak, čudeći se, okretala sam ga među prstima i divila se njegovoj lepoti. „Zašto pčele?“, pitala sam ga.

Okrenu dlanove prema nebu i slegnu ramenima uz osmeh. „A zašto ne pčele?“, upita. „Svi bogovi vole pčele. Pčele su tek rođenog Zeusa hranile medom u skrivenoj pećini, sve dok nije porastao dovoljno da zbací moćne Titane. Pčele proizvode med koji Dionis dodaje vinu da ga zasladi i učini neodoljivim. Zaista, priča se čak da se i monstrozni Kerber, koji čuva Had, može ukrotiti medenjacija! Ako ovaj privezak nosite oko vrata, privolećete bilo čiju volju svojoj.“

Nisam morala da pitam čiju bi to volju trebalo da privolim. Ceo Krit je bio u lancima Minojevog neumoljivog suda. Znala sam da bi bilo potrebno mnogo više i od najmoćnijeg roja pčela da ga pokoleba makar i za pedalj, ali sam ipak bila očarana poklonom i uvek sam ga nosila.

Ponosno mi je sijao na vratu kada smo prisustvovali Dedalovom venčanju, sjajnoj gozbi koju je priredio moj otac, oduševljen što se Dedal vezao s Krićankom, kao još nešto što će ga držati tu, omogućavajući Minoju da se hvali uzvišenim pronalazačem. Iako je Dedalova žena umrla rađajući mu sina i pre nego što se napuni cela godina otkako su se venčali, Dedal se utešio bebom Ikarom i volela sam da vidim kako šeta s detetom u naručju, pokazujući beslovesnom detencetu i cveće i ptice i mnoga druga čuda palate. Moja mlađa sestra Fedra očarano je trupkala za njim, i kada bih se umorila od toga da je čuvam od svake opasnosti u koju bi mogla da upadne, ostavila bih je s Dedalom i njegovim sinom i iskrala se do širokog kruga svog plesnog podijuma.

U prvim danima je moja majka Pasifaja plesala sa mnom; zaista, ona me je i naučila. I to ne ustaljenim obrascima koraka, već umeću tečnih i vijugavih oblika ludih i haotičnih pokreta. Gledala sam kako se prepušta muzici, preobraća je u gracioznu pomamu i sledila je. Tako se sa mnom igrala, prizivajući sazvežđa čije sam obrise iscrtavala stopalima na podijumu za igru, zvezdane konstelacije o kojima bi tkala priče i plesove. „Orion!“, zazvala bi, a ja bih mahnito skakutala iz svemira u svemir, zamišljajući blistave tačke svetlosti, koje su slikale na nebu ukletog lovca. „Artemida ga je smestila tamo da bi mogla da ga gleda svake noći“, rekla mi je poverljivo, kada smo popadale da povratimo dah.

„Artemida beše devičanska boginja, i žestoko je branila svoju čednost“, objasnila je Pasifaja. „Ali joj Orion, smrtnik, beše omiljen pratilac u lovu, jer je skoro mogao da parira njenoj veštini. Nesiguran je to položaj za čoveka. Bogovi su mogli da uživaju u veštini smrtnika u lovu, muzici ili tkanju, ali im je oholost uvek na oprezu i jao čoveku čija bi se veština približila božanskoj. Besmrtnici se nikako nisu mirili s tim da bi ih iko mogao u bilo čemu nadmašiti.

„Podstaknut da drži korak sa Artemidinom neverovatnom veštinom, Orion je očajnički žudeo da je impresionira“, nastavila je moja majka. Bacila je pogled na mesto gde su se Fedra i Ikar igrali na ivici drvenog poda. Uglavnom su bili nerazdvojni, Fedra oduševljena što je starija i što je bar nekom manjem od sebe mogla da naređuje. Videvši da su usredsređeni na igru i da nas ne slušaju, Pasifaja nastavi da priča: „Možda se nadao da će ona pogaziti svoj zavet celibata uspe li da pogubi dovoljno živih bića da zadobije njeno divljenje. Tako su njih dvoje i došli

ovde, na Krit, u veliki lov. Dan za danom, lovili su životinje na ostrvu, i kao dokaz svoje veštine, slagali ulov na gomilu visoku kao planina. Ali Geu, majku svega, iz tihog sna probudi krv koja je natopila njeno tle i užasnu je pokolj koji je Orion počinio u paklenoj želji da bude dobar svojoj obožavanoj boginji. Gea se uplaši da će zaista pobiti sve živo, kako se, opijen ludilom, hvalio Artemidi. I zato posegnu u svoje skrivene podzemne odaje i prizva jedno od svojih stvorenja – čudovišnog škorpiona, kog je pustila na hvalisavog Oriona. Nikada tako nešto ne beše viđeno. Oklop mu je blistao kao uglačani opsidijan. Ogromna klešta protezala su se u dužinu odraslog čoveka, a strašni rep savijao se u nebo bez oblaka, zaklanjajući Helijevu svetlost i bacajući monstruožnu tamnu senku pred sobom.“

Zadrhtala bih od njenog opisa legendarne zveri, i prekrila bih oči ugledavši kako se diže i preda mnom, nezamislivo odvrtna i okrutna.

„Orion se nije uplašio“, nastavi Pasifaja. „Ili bar nije pokazao strah. Možda je verovao da će ga voljena Artemida spasti od zveri; možda je verovao da može da pobedi čudovište koje je poslala sama Gea. Kako god, ne beše mu ravan, a Artemida se nije umešala da ga iščupa iz klešta moćnog škorpiona.“ Ovde bi zastala, a njena bi tišina oslikala Orionovu uzaludnu borbu živopisnije no što bi reči ikada mogle. Nastavila bi priču od trena kad život već curi iz njega, kako razotkriva na kraju svoju ljudsku slabost dok se prepušta sudbini, iscrpljen dugotrajnim naporima da svojim smrtnim snagama drži korak s bogovima. „Artemida je žalila za svojim saputnikom, pa je njegove zemne ostatke, rasure po celom Kritu, sakupila i uznela na nebo, da svetle u tami i da ga svake noći gleda kad, uzevši svoj srebrni luk, šestari sama u sjaju svoje neosporene nadmoći i vrline.“

Bilo je mnogo takvih priča. Činilo se da je noćno nebo načičkano smrtnicima koji posle susreta s bogovima ostaše svetu pod sobom bleštavi primeri svega što se besmrtnicima može. U to se vreme moja majka pričama i plesu prepuštala s divljom raskalašnošću, ne znajući još da će njena nevinost zadovoljstva jednom biti shvaćena kao dokaz njenih nekontrolisanih ispada. Još je niko nije nazivao nedostojnom niti je optuživao za bezobzirna i neprirodna osećanja, pa je sa mnom plesala nespustano, dok su se Fedra i Ikar igrali, uvek zaokupljeni novom zabavom, drugim svetom koji su sami stvarali. Pribojavale smo se jedino

hladne osude očeve logične i bezosećajne racionalnosti. Zajedno, mogle smo kao majka i dete da otplešemo dalje od straha.

Međutim, kao devojka sam plesala sama. Tapkajući stopalima po sjajnom drvetu, stvarala sam ritam u kom sam mogla da se izgubim, vrtložni ples koji može da me proguta. Čak je i bez muzike mogao da priguši daleki tutanj koji brunda pod našim nogama i topot ogromnih papaka duboko pod zemljom, u srcu zdanja koje je zaista učvrstilo Dedalovu slavu i obezbedilo njegovo zarobljavanje u dalekom tornju, koji sam mogla da nazrem kada okrenem lice prema suncu. Ispružila bih ruke do njegove zlatne topline, dopirući do mirnog neba, zaboravljajući u plesu na strahote koje su pod nama.

To vodi drugoj priči, koju Minoj baš i nije voleo da pominje. U doba dok je još bio tek mladi kralj Krita i kao jedan od trojice zavađene braće očajnički želeo da potvrdi svoju vrednost. Molio se Posejdonu da pošalje veličanstvenog bika iz mora i zdušno se zavetovao da životinju žrtvuje u čast bogu mora, da istovremeno obezbedi naklonost i Posejdonovu i kraljevstva Krita.

Posejdon poslao bika, i Minoj blesnu božanskom potvrdom svog prava da vlada Kritom, ali je njegova lepota bila tolika da moj otac poverova da bi mogao da prevari boga i žrtvuje mu drugo, manje lepo stvorenje, a da za sebe zadrži kritskog bika. Uvređen i razjaren ovim prikrivenim prkosom, bog mora je smislio osvetu.

Moja majka Pasifaja bila je ćerka Helijeva, velikog boga sunca. Za razliku od užarenog plamena mog dede, blistala je nežnim zlatnim sjajem. Sećam se mekih zraka njenih čudnih bronzanih očiju, letnje topline u njenom zagrljaju i sjaja rastopljenog sunca u njenom smeđu, u danima mog detinjstva, dok je još gledala u mene, a ne kroz mene. Dok je još svet prožimala svojom blistavom svetlošću; pre no što je od nje ostalo tek prozirno prozorsko okno, kroz koje se svetlost prelamala tupo, ne izlivši nikada više dragocene zrake bleštavila. Pre no što je platila cenu muževljeve prevare.

Slan i plesniv, Posejdon se iz dubine okeana uzdiže u moćnom prskanju soli i besa. Ugladenu srebrnu osvetu nije usmerio direktno na Minoja, čoveka koji je nameravao da ga izda i obeščasti, već se ustremio na moju majku, kraljicu Krita i kćer sunca, izludevši je strašću prema biku. Napućena životinjskom požudom, neobuzdana želja učini

je dovoljno i lukavom i bistrom da zanatliju Dedala, koji ništa nije slutio, ubedi da napravi drvenu kravu tako verno da obmanuti bik zaskoči na nju – i na mahnitu kraljicu skrivenu u njoj.

Nepojamni spoj beše zabranjena tema pohotljivih ogovaranja na Kritu, ali je šapat o tome ipak dopirao i do mene, uvijajući se kao palacanje zlobe i podsmeha. Beše to poklon ozlojeđenim plemićima, podsmešljivim trgovcima, lenjim robovima, devojkama onemelim pred tim fascinantnim jezivim užasom, mladićima zanetim tom neprirodnom drskom nakaznošću – to mrmljanje i mumlanje i neodobravajuće šištanje i podrugljivo kikotanje vetar je donosio u svaki kutak palate. Iako se isprva činilo da je promašio metu, Posejdon beše smrtonosno precizan. I ne dotakavši samog Minoja, ženu mu je osramotio na tako groteskan način da ga sasvim ponizi – učiniše ga rogonjom glupa životinja i venčana žena izbezumljena neprirodnim nagonom.

Pasifaja beše prelepa i njeno božansko nasleđe činilo ju je veličanstvenom nagradom za Minoja. Upravo je zbog njene tananosti, prefinjenosti i milosti, kojima se toliko dičio i hvalisao, njena degradacija morala biti tako zabavna besnom Posejdonu. Imate li išta što vas čini ponosnim, što vas čini posebnim i što vas uzdiže među bližnjim smrtnicima, bogovi kao da uživaju u tome da to razbiju u paramparčad. I dok sam o tome razmišljala češljajući svilenkastu kosu zlatastog odsjaja, koja me je krasila kao dar od moje blistave majke, počeh da plačem; sa strahom sam odmeravala svaki ljupki uvojak kao mamac za božanske kolose koji hode nebesima i naše sićušne trijumfe mogu da samelju u prah besmrtnim prstima.

Moja sluškinja Irena zateče me kako jecaje prigušujem kosom. „Arijadna“, zapevuši. Biće da me je sažaljevala baš zbog posebno grotesknog načina na koji je poljuljana nevinost mog detinjstva. „Šta je bilo?“

Nesumnjivo je mislila da plačem zbog majčine sramote, ali ja sam, dečje samoživa, bila zabrinuta za sebe. „Šta ako bogovi...“, progutah suze. „Šta ako me ostave bez kose, ćelavu i ružnu?“

Možda je Irena suspregla osmeh, ali i ako joj je bilo smešno, nije dozvolila da vidim kako mi se smeje. Umesto toga, sela je pored mene i zagrlila me vitkom rukom. „A zašto bi uradili tako nešto?“

„Ako ih otac ponovo naljuti!“, zaplakah. „Možda će mi uzeti kosu da ga postide i odvratnom ćerkom.“

Fedra nabra nos. „Princeze ne mogu da očelave“, reče odlučno.

Čelava princeza bila bi beskorisna. Minoj je uvek govorio o braku u koji ću jednog dana stupiti; slavno sjedinjenje Kritu na slavu i čast. Nije trebalo da se hvali. Jeziva spoznaja sledila mi je kosti. Kako da se odbranim od njegovog nedela? Ako je uvredio bogove i ako su mu udarili na ženu, zašto ne bi i na ćerku?

Dok je sedela pored mene, osetih da se u Ireni nešto promenilo. Bila je zatečena mojim rečima. Nema sumnje da je mislila da me je uznemirila neka sitnica, neka trica koju bi mogla da oduva kao maglu koja se razvejava pod rumenim prstima zore. Ono što nisam znala bilo je da sam naišla na istinu o sudbini žene: koliko god besprekoran život vodile, muška strast i pohlepa mogle su da nas povuku u propast, i tu ništa nismo mogle.

Irena nije mogla da porekne ovu istinu. Zato mi ispriča priču. Dostojni heroj Persej, rođen je od zlatnog dažda koji Zevs izli posetivši usamljenu ljupku Danaju, zatočenu u bronzanoj kuli bez krova i samo s nebom u koje bi mogla da gleda. Izrastao je u dostojnog sina svog sjajnog oca i, kao što sledi svim herojima, pobedio strašno čudovište i oslobodio svet njegovih pustošenja. Čula sam priču o tome kako je obezglavio Gorgonu i Meduzu, i bila sam oduševljena saznajući da su se zmije, koje su na njenoj strašnoj glavi rasle umesto kose, uvijale, pljuvale i siktale pri svakom zamahu čudesnog mača. Vest o ovom podvigu tek je nedavno stigla do našeg dvora i svi smo se divili njegovoj hrabrosti i drhtali zamišljajući njegov štit, koji je sada krasila Gorgonina glava, što bi svakog ko ga pogleda odmah pretvarala u kamen.

Ali Irena danas nije pričala o Perseju. Umesto toga, ispričala mi je kako je Meduza stekla svoju krunu od zmija i pogled kojim okamenjuje. Beše to priča koju sam možda prekasno čula. Moj svet više nije bio svet hrabrih heroja; prebrzo sam spoznavala ženski bol, koji je neizrečen pulsirao u pričama o njihovim podvizima.

„Meduza beše prelepa“, reče Irena. Spustila je češalj pa joj se i Fedra pope u krilo da sluša. Moja sestra je retko bila mirna, ali su joj priče uvek držale pažnju. „Moja ju je majka videla jednom, na veliki praznik posvećen Atini, i samo iz daljine, ali je prepoznala Meduzu po veličanstvenoj kosi. Sijala je kao reka najčistijeg zlata i niko mladu devojku nije mogao da zameni s nekom drugom. Izrasla je u zanosnu mladu